Beehazáa Ił Ch'ét'aah

[preamble]

Kót'éego Haz'aah: Baá akohwiindzingo éi ílígo adaanisjikéesgo nihiisílá. Áadóó aheelt'éego dóó bee nihá'ahoot'i'ígíí doo handit'áago. Bíla' ashdla'ii éi t'áá' áltsoni bée hóldzilgo beehwiidoo'aal t'áá níík'eh dóó aheelt'éego bee ahaanitsáhakeesgo éi bee ahihodíne'enah nahasdzaan bikáagí.

Kót'éego Haz'aah: Diné doo ílígo baa nitsahakeesgo adeesdee' éi biniinaa t'áá na'níle'dii ábi'dil'í. Biniinaa diné bini' dazlíj' dóó nahasdzáán t'áá níít'éé bíla' bee hideeznáá ashdla'ii t'áá bíniik'eh hadeesdzih nízingo bee bá haz'ájá doo dóó yoodlánígíí dóó doo yináldzidgo dóó doo bini' si'ájágo t'áá ałtsoní ni'hookáá' dine'é aláahdi bee ba'akohwiidzin doo.

Kót'éego Haz'aah: Tsí'dó doo t'áágéédda bíla' ashdla'ii' ách'aa' hadeesdzih nizingo t'áadoo le'é bee bidiljishgo biniinaa éí bila' ashdla'ii t'áá ałtsoní bee baahoochį'go beehazáanii bá alyaa.

Kót'éego Haz'aah: Tsída alóahdi ach'ihol'i k'é wolyé hígíí dine ałąą at'éhígíí kéyah yee da'ahootą doo biniiyé.

Kót'éego Haz'aah: Bíla' ashdla'ii kéyah dahnidahaaz'áago yee da'ahótá'igíí yik'éhgo deiyíhnííshígíí yee hóádaashzííh bíla' ashdla'ii bee baa ókohwiiniidzinígíí binahji' bila' ashdla'ii ílíjigo baanitsínáhoodeeskéez. Diné dóó sáanii t'áá ła'í nízínígo aheeltéego bá adahazl'i éé bina;hji' diné beeiina' náás nooséél dóó iiná yá'át'éehii néididooléelgo bá bicha' hwíidóone'.

Kót'éego Haz'aah: Kéyah yá nídaazínígíí yee ádáhadaasdzííh kodóó nídidoolyéél ahil nideillnishgo kéyah nidahaz'áago yee do'ahóóta'ígíí bil náhásdzáán t'áá níít'éé bidine'é yee hodísin doo. Bíla' ashdla'ii bee baa hóch'i'ígíí doo t'áá bí bíni' k'ehgo hiinánánígíí.

Kót'éego Haz'aah: T'áá ałtsoní yaa akonídzin díí bee baa hóchį'ígíí dóó t'áá yíník'eh iináago áláah áníłtsohgo baa nitsá'hákeesgo binahjjį' baa ákohwiinidzinígíí bee ha'oodzííh.

K'ad Kót'e Áłah' Azljj'ígíí Yee Ák'ihadaasdzíí

Díí nahasdzódn bee bó ha'adziih bíla' ashdla'ii bee baa hóchi'ígíí bik'ehgo ó'ool'ííldoo biniiyé, bíla' ashdlaa'ii t'ód altso bó óté dóó kéyah t'ód ót'é sinilígíí bá'at'é, t'aaló'íjinízínígo dóó bíla ashdla'ii nináníl'áaji' ódííyólta' dooleel díí ha'oodzii'ígíí. Bila' ashdlaa'ii ólahji' bini'nilíidoo dóó yee nódsgóó anootjildoo. Áddóó bee ó'hoo'aahdoo nee'ni'jj' bee hodílzindoo díí bee'aahóchi'ígíí dóó yíník'ehgo bee nóds 'iiná yidildoo díí kéyah haz'áadoo dóó tówónanígóó be holdzildoo t'ód altsohjigo dóó bik'eh 'ééhozin doo dóó dilyindoo naat'áanii kéyah yóndaazínígíí bitahgo aadóó diné yil kééhat'ínii yósizínígíí bil haz'áaji.

Łáa'ii Góne' Bivi' Yisdzohígíí

Bila'ashda'ii t'áá altsoh yiník'ehgo bidizhchịh dóó aheelt'eego ílį́go bee baahóchį'. Eíí hání' dóó hánítshakees hwiihdaasya' eíí binahjį́' ahidiníháhgo álíleek'ehgo k'é bee ahił niidlį́.

Naaki Góne' Bivi' Yisdzohígíí

Tsídí t'áá ájít'é beeháhaz'ą' haahóchị'go dóó yiník'ehgo nijigháo kodóó bee hoo'a'ígíí bik'ehgo t'áadoo bee' al'áạ'át'éhégóó. Jó díí dóone'é idlínígíí, hakágí anoolninígíí, asdzání dóó diné ídlínígíí dóó nihizaad áádóó nihe'oodla' áádóó nihiwááshindoon baa nitsiikeesígíí áádóó bee ndahsiidzinígíí, dóó nihikéyah dóó nihi'dizhchíihjí' bee nihaahóchi'.

Kodóó nasgóó doohaadeet'éégodah bee ahantsiikeesda doolééł nihiwááshindoon át'éhagíí dóó nihił haz'ánígíí doodaii' tówánáanígóó kéyah adahoot'éhígíí doodaii' kéyah nijigháádéé' azaáshííí t'áásahdii biłhazáandi, áádóó nanála'bígó bikáá' kéhojit'íjgo azhashííí doo t'áá bi adahnahat'áada ndi doodaií' t'ááhó ádahnahwiijit'áhígíí t'áábi'oh ndi.

Táá Góne' Biyi' Yisdzohígíí

Tsídí t'áá ájít'é bee háhaz'á iiná'ázhdoolíilgo áádóó 'aldó t'áá yiní k'ehgo holdzilgo holhaz'áadoo.

Dii Góne' Biyi' Yisdzohígíí

Ła'dah éi doo naalteh'é dooleełda dóó dooháida yá naal a'i dooleeł da dóó doo naalteh'é adoolniiłgo doo bee haz'áada.

Ashdla' Góne' Biyi' Yisdzohígíí

T'áá heíída éí doo atídoolníida áádóó 'adó' doo t'áá na'níle'dii diné doo ídliigo baa tsehodidookosda.

Hastá Góne' Biyi' Yisdzohígíí

Tsi'dí T'áó ájít'e há bee haaz'á haa'akowhiindzingo t'áó ałtsohjį' bíla'ashdla'ii jílí́µgo bee haz'áónii yeehas'á

Tsosts'id Góne' Yisdzohígíí

Tsí'dí t'áá ójít'e ahejítt'é bee haz'aanii binahjí' dóó doo ho'doolch'ííh da dooleef aheeft'éego haahóchí' bee haz'áanii binahjí' t'áá ajitsoh éí hak'ésti' haahóchí'go binahjí doo hodoolch'íí da dúí doo bił adodzih da. Kwe'é bee ha'oodzíhígíí doo ooch'ííd habizhdiyoof kaaf da.

Tseebíí Góne'Yisdzohígíí

Tsí'dí t'áá ájíltsoh bee háhaz'á t'áa doole'é há hasht'e doolníilgo wááshindoon áájí yá 'ééhósinígíí ákót'éego bee haz'áanii bee há'ahoot'í' yée bilaszihgo.

Náhást'éí Góne' Yisdzohígíí

T'áá háida éi biniinaanii ádingo doo bi'didool tsoolda dóó doo yah'adoolt'eel da dóó doo ch'i dinóol cheel da.

Neeznáá Góne' Yisdzohígíí

T'áá ájíłtsoh bee há'ahóát'í' t'áá aheel t'éego diné binááł há baahwinit'íjgo doo háájída ach'íhjí nilíígíí binááł éí há yaa nídáast'jjdgo yee nidahodoo'áół bee há ahoot'ígíí dóó bee hóholnígíí dóó ha'át'ííshií awáalyahjí bee hak'ehást'ahígíí.

Ła' Ts'áadah Góne' Yisdzohígíí

Tsídí t'áó' ajiltsoh hak'ihodiit'ánígíí doo ajit'ígo hanitsáhákees nléí bee hasáanii bee hahwinist'iin doo indah t'áó' aaníí' aájít'ígo beehwééhozingo bee ach'aah hazhdoodzihígíí áltso ájíílaago.

T'áá háiidah doo t'áá'anííájít'ígo bee hak'iho doot'ah da doo ájít'ígo. T'áá doo ajiit'ígo bee hak'éhest'ahgo kéyah t'áá nahwiiz'áandéé' dóó tówonanidí bibeehazáanii k'izhníti' ho'di'níigo áhoodzaa yéedáá'. Áádóó ałdó' bee haz'áanii yee nihodoo'áalígíí doo biláahgo yee há ni'hodoo'áál da.

Naakits'áadah Góne' Biyi' Yisdzohígíí

T'áá héiida bił haz'ánígíí bá' ákchínííní dah bighan dah doo háii t'áaodah éíí baa tíí'doodáałdah. T'áá ajiłtsoh bee haz'ánii bik'ehgo bee háhóchí.

Taa'ts'adah Góne' Biyi' Yisdzohígíí

T'áá ajiłtoh éí t'áá hozhnizingóó nijigháago dóó haghan azhoolííłgo bee há haz**á**.

T'áá ajiłtsoh éí kéyah bii' hájinéehgo bee há hazá áádóó t'áá hohakéyah bíí' yah'aníjíneehgo ałdó' beeháhazá.

Dįį̇̃ts'áadah Góne' Biyi' Yisdzohígíí

T'áá ajiłtsoh náánałahjį́ kéyah biish dínóochéełgo doo atihodooníiłgo bee há hazą́.

Ákondi díí béehazáanígíí éí doo choidoo'jil da awáalyahji naazt'i'igíí bik'eezhoochéélgo. Áádóó áldo' kéyah t'aasi'aándéé beheehazáanii biliisihgo éí doo choii' doo'jilda.

Ashdla'ts'áadah Góne' Biyi' Yisdzohígíí

T'áá ajiłts**ọ**h doone'é jílínígíí bee háhaz'á.

Héiídah éií dóone'é nilínígií doo bạạh doot'iidah.

Hast**ąą**ts'áadah Góne' Biyi' Yisdzohígíí

Diné dóó sáanii neeyánígíí ádóone'é nilígíí dóó be'oodla' ¢íí doo bich'áahgo adooyehgo báhazá. Alts'áájí aheelt'éego áhé'eskeh beehaz'áánii bik'ésti' áádóó ba'álchiní hoodooleelgo bee báhazá áádóó álts'á'ít'aashgo bee bá ahoot'į".

Ahidii' aashígíí álts'ąąji t'áábiniik'ehgo álhaadoot'ash.

Hooghan haząą́doo éí iiná hadahaazt'i' dinétahjį́ dóó beehazą́ąnii baanchį'.

Tsosts'idts'áadah Góne' Biyi' Yisdzohígíí

T'áá ájíltsoh kéyah t'áá adiighahágó hweehodooleelgo bee háhaz'á doodaii' díkwíjílt'éegodah kéyah dajóta'go beeháhaz'á.

Hę́íídah éí t'áadoo biniinaanígó kéyah doo bighah doot'ááł dah.

Tseebííts'áadah Góne' Biyi' Yisdzohígíí

T'áá ájíltsoh bee ba'ahóát'i' t'áá hó adahnahojit'áago dóó nitsijikeesgo dóó hwe'oodla' hólóogo díí bee há'ahoot'i'ígíí naanálahji hwe'oodla'ígíí bee'izhdidoo'gáalgo bee haz'á. Dinétahji hwe'oodla'ígíí bee hwééhozín doo áádóó bee nazhnitin doo. Áádóó aldó' ááji bá hozhdísin doo.

Nahast'éíts'úadah Góne' Biyi' Yisdzohígíí

T'áá ájíltsoh t'áadoole'é baa ntsíjíkeesgo bee hazdoodzihgo bee háhaz'á. Díí baa ntsíjíkeesígíí éí héídah doo háni' iidoolíílda. Áádóó bikah nazhnitáago dóó nízhdiiláago bee hadeesdzih jinizingo béésh halne'é, naalkidídah doodaii' naaltsoos biyi'ji' bee hazdoodzihgo bee háhaz'á.

Naadíín Góne' Biyi' Yisdzohígíí

T'áá ájíltsoh alah nijídleehgo dóó álhildajidlijgo bee háhaz'á.

T'áá héidah éi doo iinizingo doo atah doolt'eeldah.

Naadiin Ła'Góne'Biyi'Yisdohígíí

T'áú ajiłtsoh bee há'ahóót'j' hakéyah biwááshindoon atahjíljigo doodaii' naat'áanii ninádaji'niłgo.

T'áá ajiłtsoh aheelt'éego há'ahóót'i' hakáh ana'áw'o' dooleel hakéyah bi'yi'di.

Diné dyist beebóholnííh biwádshindoon yee ydhwiidool'aalfgíí. Díí bee ho'a'ígíí bee hadoodzih dóó t'dá bá náhoo'aa góne' éí aná'ô'ah dooleeł. Áddóó t'dá altsoh aheelt'éego ánída'ji'ah dooleel t'aadoo la' bił ííshjáná ájósint áddóó t'aahójinízingo ánáji'ah doo.

Naadiin Naakí Góne'Biyi'Yisdzohígíí

T'áá ajiltsoh diné bitah jílínígíi bee há ahóót'í' bee haa'ahayaa dooleelígíi díí t'áá át'é kéyah dahsi'ánígíi doo nahasdzáán yee álkáh ánájahígíi bá bóhoneedzánígíi há'at'ííshi bee hólonígíi vee adoolwol béeso dah. áádóó bee a'doonílígíi binahii vee íliigo ádaantsíkees dooleel t'áá bi sizínígíi vee hádidoo'níil.

Naadiin Táá' Góné Bivi' Yisdzohígíí

T'áá ajiltsoh ndazhdoolnishgo bee hahaz'á, t'áá hó naanish jinízínígíí, t'áá hó naanish hol yá'át'éehéígíí díí naanish adinígíí bits'aa áhát'í.

T'áá ajiłtsho t'áadoo ho'dool chi'į́dį́ aheełt'éego hach'į'ní'iilyéedoo naanishígíí bííghahgo.

T'áá ajiłtsoh ndajilnishígíí bee há ahoot'i beelt'eego hach'i ni'iily'éego binahji' t'ááhó dóó há álchini yee hináadoo bilá' ashdla'ii baah ilinígí' át'áo áádóó bi'óhjinéelánígíí há biidoot'áól áhót'éédaa' diné bee bíkáh aná'áwo' adéé'.

T'áú ajiltsoh éí bee há ahóót'i' naanish yee da'ahóta'ígíí atah hazhdidooliilgo dóó bee atah jidoogháólgo t'áúhó jizinígíí bee adaa'áhojilyáa doo biniyé.

Naadiin Díí' Góne' Biyi' Yisdzohígíí

T'áá ajiłtsoh bee há ahóót'i' haazhdoolyjhgo dóó níík'eh njigháadoo áádóó naanish ahee'iikeedígíí bee ha'hazáánígíí át'áo nijiłnishdoo dóó ła' ajjdah doo na'anishgo bee hoo' aahgo t'áá biniyé hach'i' azláadooleek.

Naadiin Ashdla' Góne' Biyi' Yisdzohígíí

T'áá ájiłtsoh bee há ahóot'i' bik'ehgo' iiná azhdoolílłigíí t'áá hó hats'íís yineelánígíí dóó ha'ákchiní t'áá hoolta'go. Jó éí ch'iyáán lá, éé' lá, hooghan lá, dóó azee' ál'íjí bee aa'áháyánígíí lá dóó diné bee bíka'ánawo' dçe áddóó bee há ahoot'i' háadidah naanish ásdiingo nát'áá bee aa'áháyánígíí t'áá hólóodoo, azháshíí dajitsaah ndi dóó hach'i'anáhoot'i' ndi, bił hijiináanii haa 'ádin silíjgoda ááddóó sa jizhlijgo doodaii' hwe'iina' bi'oh silíjgo t'áadoole'é bits'ájádoo t'áá hó hwe'iina' doo bee hóhólnijh da silíjgo dah.

Amá jilíjgo dóó ółchíní jilíjgo bee há ahoot'i' haa' ahayájádoo áódóó háká ana'ówo'doo. Áłchíní t'áá ajiłtsoh bimá dóó bizhé'é aheeskéego bi'dzhchínígíí doodai bimá dóó bizhé'é doo aheeskéego bi'dzhchínígíí da t'áá ajiłtsoh éi dinétahgí haa hastihgo bee ák'i hozhdoodlíjt.

Naadiin Hast**ąą** Góne' Biyi' Yisdzohígí

T'áá ajiltsoh íízhdooltahgo bee ha'ahoot'i'. Alchíní t'óó ha' altáádoo t'áájiik'e 'íidooltah. Alchíní yázhí éí t'áá íyisí t'áá íídooltah. Naanish bóhoo'aah baa da'ólta' dahóloo doo áádóó hódahgo da'olta'ígíí dahóloo doo t'áá altsoníbá áádóó hodahgo óltaígíí aldo' bizhneelá nígi át'áo iizhdooltah.

Olta' éf hólóódoo bila' asdla'ii yee hadidoonífíji' áádóó yee bidziildoo binahjí' bee há adahazt'í'ígíí yá hodisin doo. Díí éí yee ak'i'diitáádoo bee ha'jólníídoo t'aa áftsojí' k'eh bijiníí doo náánáfa' dóone'é dóó óodlání danilinígíí. Díí binahjí t'éí yá kéyah áfhii' sinilígíí t'áadoo iits'á'í afyif dandlíí doo.

Ámá dóó ázhé'é éí áltsé al $\acute{a}$ j $\acute{i}$ ' bee bá ahoot'i' bá' álchíní yaa iidooltahígíí yee yáh hadoozih

Naadiin Tsostsid Góne' Biyi' Yisdzohígíí

T'áá ajiłtsoh bee há'áhoot'i' t'áá hózhnizinjį́' atah biłkeehojit'į́inígíí bił iiná azhdoolííł, bina' ach'ąąh dóó łahdóó bee ázhdoolwoł bee naas bee idahwiidoo' áłígíí bee ák'ihwiizhdoodlííł

T'áá ajiHtsoh bee há áhoot'i' doo álíínii dóó á'H'inígíí bee aa'áhyaago éí heishíí iHííshjání ííyiilaaígíí bizhi' bikáadoo.

Naadiin Tseebíí Góne' Biyi' Yisdzohígíí

T'áá ajiltsoh beehá áhoot'i' diné áláá át'égo dóó nahasdzáán t'áá si'áándéé bibeehazá díí kwé'é bee ha'oodzí'igíí t'áá át'é bee baa' ákohoniidzíí doo.

Naadiin Náhast'éí Góne' Biyi' Yisdzohígíí

T'áá ajiltsoh bilkééhojit'ínígíí éi lahdóó naanish bee'aká azhdoolwol t'áá hwozhnízíngo. Díí binahjí t'áá' hójizínígí bee hazhdidooniil.

Díí bee há ahóót'i'ígíí dóó t'áá hwozhnizinjį bee ndoo'nishgo éí t'áá ła'í jínítínígo bee hóholnííh beehazaanii yee hasáníjí' át'ehígíí, éí binahjį' baa 'ákóhwiindzin dóó dilzin, náánáła' bee bá áhoot'i'ígíí dóó t'áá binizinjį' át'éhígíí, éí bik'ehgo áda' ada' alį́nígíí t'áa ałtsoní diné bá át'é.

Díí adahazt'i'ígíí dóó t'ódniik'eh na'adóhígíí éi díí kéyah ałhii'sinflígíí binyé ályaa éi bibehazáánii doo bee al'aa' á'téedah dooleel.

Tádíín Góne' Biyi' Yisdzohígíí

Díí kwe'é ha' oodzi'ígíí éí heit'áo dah nááná ha' kéyah da si'áníígíí doodaíí' dahjookahígíí doodaii' ha'jizí éí doo heit'áo dah ha'oodzígíí jidookchoolda.